

Referat fra koordineringsgruppemøte 10

Helsedirektoratets lokaler, Vitaminveien 4, Storo

15.05.2019, kl. 10.00-12.30

Til stede:Koordineringsgruppens medlemmer

Linda Granlund, Helsedirektoratet (møteleder)

Anne Kathrine Owren Aarum, Helsedirektoratet

Ole Berg, Helsedirektoratet (referent)

Ingvill Størksen, Virke

Inge Erlend Nettet, NorgesGruppen

Petter Haas Brubakk, NHO Mat og Drikke

Per Løberg Eriksen, COOP

Madelene Brogren Lid, COOP

Gry Sørensen, NFGF

Lars Galtung, Tine SA

Anders Högberg, Orkla ASA

Kristin Saarem, Nortura

Gunn Knutsen, Sjømat Norge

Martina Rabsch, Rema 1000

Observatører

Anna Maria Karlsen, NHO Mat og Drikke

Anne Hatløy, Fafo

Anne Inga Hilsen, Fafo

Hanne Gulseth, Folkehelseinstituttet

Cecilie Aasprong Dyrnes, EY

Arnhild Haga Rimestad, Helse- og omsorgsdepartementet

Celine Karlsen, praksisstudent Helsedirektoratet

Henriette Øien, Helsedirektoratet

Sak 10/19 Helsemyndighetenes arbeid og kommunikasjonsplaner 2019

- a) Møteleder ønsket velkommen og informerte om Helsedirektoratets oppfølging av avtalen.

Status for arbeidet med ny forbruksundersøkelse fra Statistisk sentralbyrå (SSB): SSB har utviklet en testfil til Universitetet i Oslo (UiO) som er basert på data fra salg i løpet av én virkedag fra én kjede (ca. en million kjøp). Ansatte ved Avdeling for ernæringsvitenskap ved UiO bearbeider datafilen for å kunne koble denne med data om matens innhold av næringsstoffer fra Matvaretabellen. Videre har SSB sendt vedtak om dataleveranse til dagligvarekjedene. Data for hele 2018 er på vei til SSB fra to dagligvarekjeder, noe som gir mulighet for å tilrettelegge en god analysefil som UiO kan benytte. Arbeidet følges opp.

Følgeevaluering av intensjonsavtalen – første årsrapport med oversikt over tiltak som ble gjennomført i 2017 er ferdigstilt. Rapporten foreligger både på [norsk](#) og [engelsk](#) og planlegges lansert på Statsrådets næringslivsgruppemøte på matområdet den 4. juni. Fafo har startet arbeidet med å hente inn data for tiltak fra 2018, og planlegger ferdigstilling av denne rapporten høsten 2019. Foreløpige resultater fra årsrapport 2018 vil bli tema på Arendalsuka.

Matjungelen – Folkelig AS har hatt møter om mulige samarbeid med fem aktører. Det oppfordres til at flere tar kontakt for å vurdere muligheter for fremtidige samarbeid.

Helsedirektoratet presenterte plan for prosjekt om etablering av nye nordiske næringsstoffanbefalinger (NNR). Norge leder prosjektet, Helsedirektoratet er prosjektansvarlig og professor Rune Blomhoff er prosjektleder. Nordisk Ministerråd er prosjekteier. Prosjektet startet 01.01.2019 med mål om ferdigstilling i 2022. En styrings- og arbeidsgruppe med deltakere fra hvert land er oppnevnt og ekspertgrupper og referansegruppe skal etableres. Prosjektet har tre delmål:

1. oppdatere NNR for energi, makro- og mikronæringsstoffer
2. etablere en evidensbasert plattform for å utvikle nye nasjonale matvarebaserte kostråd
3. etablere en evidensbasert plattform for integrering av miljømessig bærekraft i kostrådene

Det legges opp til en åpen prosess med muligheter for forslag til tema og høring underveis. Referat fra møtene i arbeidsgruppen vil bli offentliggjort. Det er [etablert egne nettsider](#) for arbeidet med NNR2022 (engelsk).

Helsedirektoratets kommunikasjon på kostholdsområdet i 2019. Det er fokus på Bare Du gjennom hele året. Målet er å utvikle et sammenhengende digitalt univers på tvers av levevaneområdene, hvor kosthold er en integrert del. Fokuset er at Bare Du kan starte endringer i eget liv, men vi hjelper deg mer enn gjerne på veien. På helsenorge.no ligger verktøy og mer informasjon.

Årets #MerAv-kampanje lanseres 3. juni. I tillegg til nytt materiell gjenbrukes flere av filmelementene fra 2018. Helsedirektoratet lanserer årets #MerAv-kampanje med en

konkurransen, hvor aktører fra matbransjen er invitert til å bidra. Helsedirektoratet utvikler et visuelt element aktørene kan benytte.

Helsedirektoratet planlegger en nøkkelhullskampanje høsten 2019, og ønsker å markere at Nøkkelhullet fyller 10 år i Norge i år. Det vil bli satt fokus på skolemat høsten 2019, hvor spisetid blir et sentralt element.

Folkehelsemeldingen 2019. Helse- og omsorgsdepartementet informerte kort om Folkehelsemeldingen Meld. St. 19 (2018-2019) "Gode liv i eit trygt samfunn" som ble lansert fredag 5. april og godkjent i statsråd samme dag. Hovedgrep i meldingen er at regjeringen vil videreføre og videreutvikle et effektivt, systematisk og langsiktig folkehelsearbeid. Folkehelsemålene er beholdt. Norge har forpliktet seg til FNs mål om 30 % reduksjon av for tidlig død av ikke-smittsomme sykdommer innen 2030. Samarbeidet med matbransjen skal videreutvikles og regjeringen har et mål om at intensjonsavtalen skal forlenges til 2025. Et av fokusområdene til ny folkehelseminister er å verne ungdom mot helseskader som følge av et høyt inntak av energidrikker.

Sak 11/19 Presentasjon av NOU 2019:8 – særavgifter på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer

- a) Leder av utvalget presenterte arbeidet og utvalgets konklusjoner. Utvalgets mandat var å gjøre en helhetlig vurdering av særavgiftene på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer, herunder vurdere helseeffekter og konsekvenser for bransjen og avgiftsmyndighetene. Dagens avgifter skulle evalueres og det skulle særlig vurderes om dagens avgifter kan og bør utformes slik at de i større grad tar hensyn til helse- og ernæringsmessige formål innenfor rammen av EØS-avtalens statstøtteregler. Utvalget hadde fokus på å få et så godt faktagrunnlag som mulig innen den gitte tidsrammen.

Utvalget er enstemmige om at dagens avgifter ikke er utformet optimalt som en fiskal avgift for å sikre statens inntekter ved at den kun omfatter et begrenset vareomfang og at den kan medføre uønskede vridninger. Utvalgets flertall mener at dagens avgifter bør avvikles og erstattes avgifter som i større grad er begrunnet i helse. Utvalgets mindretall mener at dagens avgifter bør avvikles og ikke erstattes. For avgift på alkoholfrie drikkevarer peker utvalget på den irske avgiften fra 2018 som et godt alternativ hvis dagens avgift avvikles. Den irske drikkevareavgiften på sukkerholdige varer er begrunnet i helse, den er terskelbasert og gradert etter innhold av sukker, og er godkjent av EU-kommisjonen.

Det kom innspill på avgrensingsproblematikk for slike avgifter. Ifølge utvalgsleder vil EFTA Surveillance Authority (ESA) vurdere logikk i avgiftsbelegg, slik at sammenliknbare produkter avgiftsbelegges likt. ESA vil ikke vurdere avgiftens størrelse eller grensehandelsproblematikk. ESA vil vurdere en eventuell helsebegrunnelse for avgift. Nye avgifter bør notiseres for å gi næringsaktørene rettslig sikkerhet i forhold til statsstøttereguleringen. Utvalget har også lagt vekt på at det er nødvendig med forutsigbarhet for alle som berøres av avgiftene. Finansdepartementet har lagt [NOU 2019:8 på høring](#) med frist for innspill 12.07.2019, hvor alle aktører har anledning til å gi innspill.

Sak 12/19 Midtveisvurdering av intensjonsavtalen, inkludert status for innsatsområdene etter avtalens to første virkeår

- a) Møteleder introduserte sak om midtveisvurdering. Ifølge Midtveisvurdering av intensjonsavtalen jf. punkt 9 i intensjonsavtalen:

"Innen utgangen av 2019 skal partene foreta en grundig vurdering av status for alle innsatsområder som omfattes av avtalen, berunder om det er behov å foreta endringer"

Som del av følgeevalueringen av intensjonsavtalen skal Fafo lage en midtveisevaluering hvor de i tillegg til å kartlegge aktørenes egne tiltak også gjør en casestudie og vurderer tiltak opp mot grad av måloppnåelse. Fafo la frem et alternativ til casestudie - å gjennomføre en kort spørreundersøkelse til flere respondenter for å undersøke grad av penetrasjon av intensjonsavtalen, for eksempel til alle butikksjefer i dagligvarekjedene. Det ble kommentert at det kanskje ikke er så viktig å vite om det er intensjonsavtalen, eller en annen strategisk vurdering som er årsak til endringene ute i butikkene.

Møteleder presenterte et forslag om at punkt om status for innsatsområdene og vurdering av grad av måloppnåelse kan ivaretas av Fafo. Det kom innspill på at koordineringsgruppen bør ha et stort eierskap til midtveisevalueringen.

Møteleder foreslo at Helsedirektoratet kan holde i en arbeidsgruppe som får ansvar for å følge opp punkt 9 om midtveisvurdering av avtalen. Midtveisvurderingen bør inkludere vurdering av dagens aktiviteter som workshops, kommunikasjon og effekt av gjennomførte tiltak sett opp mot grad av måloppnåelse for de overordnede målene i intensjonsavtalen. Midtveisvurderingen bør også inkludere anbefalinger for det videre arbeidet i intensjonsavtalen og en første vurdering av videreføring av intensjonsavtalen utover 2021. Arbeidsgruppen kan vurdere om andre elementer som forbrukerpreferanser og verdiskapning også bør inkluderes. Intensjonsavtalens rammer og begrensninger kan vurderes synliggjort som del av midtveisvurderingen.

Alle medlemmene i koordineringsgruppen bes gjøre en grundig gjennomlesning av selve intensjonsavtalen for å vurdere om det er behov for å gjøre endringer i avtaleteksten.

Det ble enighet om at det nedsettes en egen arbeidsgruppe som skal vurdere punkt 9 om midtveisvurderingen av intensjonsavtalen. Sekretariatet inviterer til deltakelse i arbeidsgruppen.

- b) **Innsatsområde 1, salt:** Helsedirektoratet informerte om status. Styringsgruppen for Saltpartnerskapet jobber med revidering av saltpartnerskapsavtalen. Prosess med å sette nye veiledende mål er godt i gang og behandles i møte i styringsgruppen 21. mai. Utgangspunktet er 6 % reduksjon av alle mål for å nå nytt overordnet mål om 8 gram salt/dag innen 2021. Det gis mulighet for å avvike fra dette utgangspunktet hvis det foreligger særlige hensyn innen en kategori.

Det tas utgangspunkt i signering av ny avtale per epost. Ny avtale skal markeres på halvdagsseminar 11. juni. Rapport for Saltpartnerskapet 2015-2018 vil bli lansert samme dag og vil inneholde data fra Tradesolution, Fafos undersøkelse om partenes erfaringer og opplevelser i Saltpartnerskapet og kunnskap om forbrukers kunnskap og holdninger.

Det ble enighet om at aktører som er tilsluttet Saltpartnerskapet via intensjonsavtalen ikke trenger å signere ny saltpartnerskapsavtale.

- c) **Innsatsområde 2, tilsatt sukker:** Helsedirektoratet informerte om status i arbeidet. Inntaket av tilsatt sukker var høyest i år 2000 og er i 2017 redusert til 11,8 % av energiinntaket. Dette er ned fra 12,3 % i 2015. I 2018 har vi fra Bryggeri- og drikkevareforeningen at salget av brus uten tilsatt sukker for første gang var større enn salget av brus med sukker. Det totale salgsvolumet av brus var noe redusert i 2018. Salget av de sukkerfrie variantene økte ytterligere i første kvartal 2019, og man ser en tilsvarende reduksjon i salg av brus med sukker. Utviklingen går i riktig retning. Både mat- og drikkevareprodusentene og dagligvareaktørene har bidratt til denne positive utviklingen.
- d) **Innsatsområde 3, mettet fett:** NHO Mat og Drikke informerte om status i arbeidet. Forslaget fra forrige møte var å skyve på målet om 13 E% mettet fett til 2021. Inntaket av mettet fett går ned, men reduksjon av mettet fett involverer hele verdikjeden – ikke bare aktørene i intensjonsavtalen og de begrensninger intensjonsavtalen har.

Helse- og omsorgsdepartementet støttet seg til koordineringsgruppens forslag til nytt mål for mettet fett.

Det er enighet om nytt mål for mettet fett: Partene har som mål at inntaket av mettet fett i befolkningen er redusert til 13 energiprosent innen 2021.

- e) **Innsatsområde 4, sjømat, frukt, grønnsaker og grove kornprodukter.** Norges frukt- og grønnsakgrossisters forbund (NFGF) informerte om status i arbeidet. Det ble arrangert en workshop 12. mars med relativt god deltakelse og gode tilbakemeldinger, men det er vanskelig å ta ut effekt av slike workshops. Kanskje det er viktigere å vise arbeidet på større arenaer. Mulighet for et større arrangement på smaksmessen "SMAK 2020" ble luftet og godt mottatt.

Arbeidsgruppen planlegger halvdagsseminar 17. oktober hvor det blir fokus på serveringsbransjen. Blant annet vil IKEA presentere sitt arbeid.

Det kom innspill om at erfaringene fra initiativet om fremming av fullkorn kanskje kan brukes på de andre #MerAv-områdene også. En første mulighet er å definere en #MerAv-uke i 2020, hvor alle involverte aktører kommuniserer fordelene ved #MerAv-maten og fokuserer på dette i sine kanaler.

Sak 13/19 Rapport til næringslivsgruppa

- a) Utkast til rapport til næringslivsgruppen ble presentert og diskutert. Rapport skal ferdigstilles og sendes til Helse- og omsorgsdepartementet senest tirsdag 28. mai. Statsråden ønsker å legge frem første årsrapport fra følgeevalueringen som Fafo gjennomfører i møtet den 4. juni. Innspill fra innsatsområdene bes være sekretariatet i hende innen 23. mai.

Sak 14/19 Grensehandelsprosjektet som ledes av Folkehelseinstituttet

- a) Folkehelseinstituttet (FHI) informerte om rammer og status for grensehandelsprosjektet. FHI har kartlagt mulige datakilder for å kartlegge omfang av grensehandel;
 - SSB – grensehandelsundersøkelsen
 - Nielsen salgsdata fra butikk
 - Nielsen shopper survey
 - Tolletatens ekspedisjonssystem (TVINN) har data for kjøp over 350,-

I tillegg jobbes det med å få tilgang til objektive målbare data fra de store salgskjedene over grensen mot Sverige. For netthandel av mat under 350,- finnes ingen tilgjengelige datakilder. FHI anbefaler å etablere en egen spørreundersøkelse om netthandel av mat – for å etablere en oversikt over hvilke varer som kjøpes og volum av disse.

Det kom innspill om tidsperspektivet for dette arbeidet. FHI jobber med datainnsamling i 2019 og ønsker å levere data så raskt som mulig. Data for netthandel vil ta noe tid da en slik undersøkelse må ut på anbud. FHI har utlyst en stilling som skal jobbe med slike prosjekter.

Oppfølging: Denne saken følges opp på et senere møte.

Sak 15/19 Status for initiativ om fremming av fullkorn

- a) NHO Mat og Drikke har i samråd med BKLF overtatt ansvaret med å videreføre dette initiativet. Anders Högberg, i egenskap av å være prosjektleder for utredningen, presenterte status. I Norge har vi et godt utgangspunkt siden vi har brødskalaen. Et spørsmål er om denne kan utvides til også å omfatte merking av innhold av fullkorn i andre matvarekategorier enn brød. Det er laget et forslag til mandat for arbeidet og det legges opp til en involverende prosess.

Oppfølging: Dette arbeidet følges opp i et senere møte.

Sak 16/19 Dato og saker for neste møte

- a) Neste møte er onsdag 16. oktober 2019 kl. 10-15 i Helsedirektoratets lokaler. Koordineringsgruppen bes sende forslag til andre saker og tema i forkant av neste møte.

Forslag til saker:

- Helsedirektoratets arbeid - status
- Midtveiseevaluering av intensjonsavtalen –
 - "Innen utgangen av 2019 skal partene foreta en grundig vurdering av status for alle innsatsområder som omfattes av avtalen, herunder om det er behov å foreta endringer i avtalen."
 - Arbeidsgruppen legger frem foreløpig utkast til midtveisvurdering. Det legges opp til diskusjon om aktuelle problemstillinger
- Fafos følgeevaluering – Årsrapport for 2018 og forslag til Fafos midtveisevaluering i 2019
- Rapport til næringslivsgruppa
- Status – ernæringskriterier i offentlige anbud del 1 og del 2
- Oppfølging av initiativ om fremming av fullkorn
- Planer for 2020

Forslag til møtedatoer for 2020:

- Onsdag 12. februar 2020 kl. 10-13 i Helsedirektoratets lokaler
- Onsdag 13. mai 2020 kl. 10-13 i Helsedirektoratets lokaler
- Onsdag 14. oktober 2020 kl. 10-15 i Helsedirektoratets lokaler

Det ble enighet om at: Forslag til saker for neste møte og møtedatoer for 2020 er ok.

Sak 17/19 Eventuelt

- a) Ingen saker til eventuelt.